

Augsburg, 15. März 1579

An die Stadtpfleger Anton Christoph Rehlinger und Markus Fugger, die Bürgermeister und den Rat der Stadt Augsburg

Druck: Ciceronis Tusculanarum quaestionum aphorismi, Basel 1580, fol. α2r-α7r.

AD NOBILES, GENE-
ROSOS ET MAGNIFICOS
uiros, prudentia, uirtute et autoritate
praestantes, Christophorum Antonium
Rechlingerum, Marcum Fuggerum,
Kirchpergae et Vueissenhorni Comitem,
Duumuiros: et ad consules ac senatum
inclytae Augustanae Reipublicae: dominos
ac patronos summa obseruantia
colendos,
HIERONYMI VVOLFII
PRAEFATIO.

Decreueram equidem, edito tandem Demosthene Graecolatino, nihil amplius rei habere cum typographijs: quòd is labor et maximus esset, et parum fructuosus, atque etiam apud plerosque inuidiosior quam gratiosior: cùm praesertim negligentia atque temeritas operariorum, mendis libros replentum, et audacissimè, quae non satis inteligerent, peruertentium, famam scriptorum contaminaret potius quàm illustraret. Eò accedebat et aetas ingrauescens, et afflictissima ualetudo, quietem et ocium non postulans, sed flagitans. Sed cùm post crudelem lithiaseos curationem, non bene, sed minus malè habere coepisset (ut et nunc, quarto post sectionem anno, magno in periculo uersor recrudescens mali ueteris) neque docendi munus intermisi: et cum Musis meis in gratiam redij: et quae superiori tempore in schola uestra dictaueram, collegi, emendaui, auxi, ornaui, quantum potui. In quo non tam INSANABILE SCRIBENDI CACOETHES apud me ualuit (etsi id quoque fortassis) quàm patronorum et amicorum quorundam, atque etiam ueterum auditorum meorum cohortationes et preces: admonitiones item, ut cauerem, ne ea quae ego nunc negligerem, me uel uiuente uel defuncto, mendorissimè, cum iniuria mei nominis, publicarentur. Neque enim celari posse et latere, quae amplius triginta exemplis scripta extarent. Quae sanè ratio plurimum apud me ualuit: qui non ignorem, quae sit nonnullorum in uenditandis doctorum uirorum nugis, quarum eos, si uiuerent, uehementer et puderet et pigeret, audacia atque impudentia. Cuius enim uaecordiae est, ea quae apud amicos per ludum et iocum, aut inter epulas et pocula familiariùs et liberiùs dicta fuerint, contra illud: Odi memorem compotorem, in totius orbis theatrum producere? ac praestantes uiros alijs quasi deridendos propinare? Eandem ratio est et eorum quae in scholis docentur: ubi se praeceptor auditoribus, plerunque rudibus, tardis, negligentibus, ineptis accommodare necesse habet, eaque saepè repetere, quae in coetu doctorum ualde uel semel dicere erubesceret. Idem ergo ne et meis Manibus accideret: selegi hoc tempore commentariolos meos in Tusulanis Ciceronis quaestiones, sic (absit dicto inuidia) elaboratos: ut post tres Homeros, Vallam, Beroaldum, Camerarium, praeceptorem olim meum et amicum obseruandum, non quidem Iliada scripsisse: sed doctrinam Ciceronis accuratiùs expendisse uidear. Nam illi quidem et grammatica et historica pereruditè et copiosè tractarunt: ea quae ad institutum maximè pertinent, certo consilio aut breuiter attigerunt, aut planè praeterierunt. In quibus ego explicandis et iudicandis plurimum olei atque operaे (ut aiunt) non fortasse

perdidi, sed absumpsi: et philosophica dogmata ad amussim sacrarum literarum reuocauit: idquē ubique egi, ut MVLIER IN ECCLESIA TACERET, hoc est, ne philosophia de rebus diuinis iudicium sibi sumeret sed à Patriarchis, Prophetis, ipsoquē Christo et Apostolis ueritatem edoceri se pateretur, uagariquē inanibus coniecturis, et mutuò se elidentibus ratiunculis, niti, tandem desineret. Quod etsi non ignoro nasutis quibusdam, non confundendas esse disciplinas iactantibus, ualde improbari: ut qui Hermetem et Pythagoram, Moysi: Platonem et Epicurum, prophetis: Aristotelem, Auerroem, Apollonium Christo (quod dictu nefas est) Porphyrium, Iamblichum, Hieroclem et alios id genus philosophastros Apostolis anteponant: non tamen idcirco ab instituto meo recessi. Nego enim confundi et permisceri disciplinas, cùm alia ad aliam declarandam adhibetur: imò id munus est earum proprium, ut mutuas inter se tradant operas, et aliarum copia penuriam expleat aliarum: et hinc est encyclopaediae nomen, καὶ τῆς ἀλληλουχίας τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν: quòd orbem solidae doctrinae, non nisi inter se coniunctae, absoluunt, et alia aliam contineat et amplectatur. Deinde philosophia (quae nihil aliud est, nisi mentis et rationis diuinitus insita et adhuc reliqua uis, diligent meditatione, collatione uariarum sententiarum et obseruatione eorum quae in Mundo et uita humana fiunt, expolita et instructa) quid est (si quis uerè aestimet) quod ad controversias quidem maximi momenti rerum attinet: nisi mirabilium et dissidentium opinionum inextricabilis error, et irremeabilis (ut poeticè loquar) quidam Labyrinthus? Ex eo igitur nos, non ut Theseum Ariadnes filum, sed Iesu Christi euangeliū educit, et ueris firmisquē sententijs eruditos, et ad uitam piè modesteqüe transfigendam instructos, in caelestem patriam, post aerumnosum huius uitae exilium, reducit. Quem sibi scopum qui non proponunt: nae infelicitē illi philosophantur: nec tandem quicquam aliud consequuntur, nisi ut falsae doctrinae titulis ornata diaboli mancipia euadant. Sed istos ego ancipitem istam aleam: in qua salus animorum agitur: iacere non prohibeo, et magnificis suis cogitationibus beatos esse, facile patior: nec eis inuideo sapientiam eam: quae, si eos deceperit, omnium mortalium miserrimi futuri sunt. Sinant et illi me delirare (sit ita uidebitur) et somniare: si id delirare et somniare est, sanctissimorum hominum, qui ab exordio Mundi ad hanc usque aetatem extiterunt, et ipsius filij Dei autoritate traditas sententias, et indubitata oracula retinere: ijsquē ducibus, totius uitae cursum (quantum fert humana fragilitas) gubernare. Sed ualeant isti censores, suaquē sapientia absque me socio fruantur: quos studiosè contradicentes, nullo modo quisquam uitauerit, nisi qui nihil omnino scripserit. Quod haud scio an hoc tempore fuerit longè optimum in tanta copia scriptorum ueterum. Mihi certè quidem ociosè philosophari magis expedisset. Aliorum uerò, ingenio doctrinaquē praestantium uirorum, industriae, qui et deprauata corrigunt, et rudia atque inchoata expoliunt, perficiunt, exornant, neminem puto obstare oportere. Quos ego pro tenuitate mea imitatus, hos Tusculanarum commentariolos, decimum iam annum pressos, imprimendos cùm dedissem: cui rectiūs eos inscriberem, quām uestrae Amplitudini, ne quaerendum quidem mihi existimauit. Nam quia me iam annum secundum et uigesimum in uestra schola docentem alitis: et cùm saepè aliàs, tum nuper ab inlyto senatu Noribergensi, ueteribus dominis et patronis meis, gratiū animi memoria perpetuò colendis, honorificè et liberaliter, ad regendum Altorfense illustre gymnasium, expetitum, retinendum censueritis: cuius persona uobis probaretur, eius etiam opera uos non aspernaturos esse existimauit: praesertim duobus illustribus experimentis edoctus. Nam Officiorum Ciceronis declarationem meam, et Demosthenis ultimam exornationem, non modò candidè laudastis: sed et liberaliter remunerati estis. Confido autem, eam in hisce siue commentariolis siue annotationibus concinnandis me nauasse operam: ut neque uestram Amplitudinem patrocinij sui pudere: neque uel me scriptor, uel studiosos homines lectionis pigere ac poenitere debeat. Valete et bene rem gerite, ut facitis, uiri amplissimi, domini et patroni perpetuò colendi. Augustae Vindelicorum. Idibus Martij. Anno salutis M. D. LXXIX.

Amplitudinis et cle-

mentiae uestrae
Seruus dedi-
tissimus
Hieronymus Vuolfius,
utriusque linguae in
schola uestra
professor.